

10. Pasichnyk Yu. V. *Byudzhetna systema Ukrayiny: navchal'nyy posibnyk [Budget system of Ukraine]*. – 2-ге vyd. – К. : Znannya, 2008. – 670 s.

11. Feshchenko L. V. *Byudzhetna systema Ukrayiny: navchal'nyy posibnyk / [Budget system of Ukraine]*. – К. : Kondor, 2008. – 440 s.

12. Cherednyk V.A. *Finansuvannya zahal'noyi seredn'oyi osvty v Ukrayini: materialy Mizhnarodnoyi nauk.-prakt. Internet – konf [Financing secondary Education in Ukraine]*. [«Aktual'ni pytannya funktsionuvannya rynku v umovakh kryzovykh yavlyshch svitovoyi ekonomiky»], (Odesa, 15-16 kvitnya 2016, s.224-227).

ДАНИ ПРО АВТОРА

Чередник Вікторія Анатоліївна, аспірантка Науково-дослідного фінансового інституту «Академії фінансового управління» Міністерства фінансів України, м. Київ
вул. Сухомлинського, 34 м. Переяслав-Хмельницький, 08401, Україна

ДАННЫЕ ОБ АВТОРЕ

Чередник Виктория Анатольевна, аспирантка Научно-исследовательского финансового института «Академии финансового управления» Министерства финансов Украины, г. Киев
ул. Сухомлинского, 34 г. Переяслав-Хмельницкий, 08401, Украина

DATA ABOUT THE AUTHOR

Cherednyk Viktoria Anatoliivna, postgraduate student of Science-research financial institute «Academy of financial management» Ministry of finance of Ukraine, Kyiv City.
34, Sukhomlynskyi st., Pereyaslav-Khmelnytskyi area, 08401, Ukraine

УДК 336.143

ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУВАННЯ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УМОВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Бобух С.О.

Предметом дослідження є державне бюджетування в Україні.

Метою дослідження є оцінка сучасного стану державного бюджетування в Україні в контексті забезпечення умов глобалізації.

Методи, що були використані в процесі дослідження: узагальнення, метод порівняльного аналізу, статистичний та інші методи дослідження.

Результати роботи. Охарактеризовано та проаналізовано державне бюджетування в Україні в контексті забезпечення умов глобалізації.

Галузь застосування результатів: Міністерство фінансів України, Верховна Рада України.

Висновки. Державне бюджетування є безперервним і комплексним процесом, який полягає у встановленні методів та критеріїв відбору інформації, яка береться до уваги при складанні бюджету, методів аналізу та прогнозування, на основі яких визначаються основні соціально-економічні тенденції. Зважаючи на ці тенденції, формується уявлення про економічну ситуацію, яка очікується у бюджетному періоді, та обсяги і структуру фінансових ресурсів держави (дохідна частина), якими вона може розпоряджатися у цей період.

Ключові слова: державне бюджетування, національна економіка, глобалізація, доходи, видатки, міжбюджетні трансферти.

ОЦЕНКА СОВРЕМЕННОГО СОСТОЯНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОГО БЮДЖЕТИРОВАНИЯ В УКРАИНЕ В КОНТЕКСТЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ УСЛОВИЙ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Бобух С.А.

Предметом исследования является государственное бюджетирование в Украине.

Целью исследования является оценка современного состояния государственного бюджета в Украине в контексте обеспечения условий глобализации.

Методы, использованные в процессе исследования: обобщения, метод сравнительного анализа, статистический и другие методы исследования.

Результаты работы. Охарактеризованы и проанализированы государственное бюджетирование в Украине в контексте обеспечения условий глобализации.

Область применения результатов: Министерство финансов Украины, Верховная Рада Украины.

Выводы. Государственное бюджетирование является непрерывным и комплексным процессом, который заключается в установлении методов и критериев отбора информации, которая берется во внимание при составлении бюджета, методов анализа и прогнозирования, на основе которых определяются основные социально-экономические тенденции. Учитывая эти тенденции,

формируется представление об экономической ситуации, которая ожидается в бюджетном периоде, а также объемы и структура финансовых ресурсов государства (доходная часть), которыми она может распоряжаться в этот период.

Ключевые слова: государственное бюджетирование, национальная экономика, глобализация, доходы, расходы, межбюджетные трансферты.

ASSESSMENT OF CONTEMPORARY PUBLIC BUDGETING IN UKRAINE IN THE CONTEXT OF A GLOBALIZING

Bobukh S.O.

The research is public budgeting in Ukraine.

The aim of the study is to assess the current condition of the state budget of Ukraine in the context of globalization.

Methods used in the research process: generalization of the method of comparative analysis, statistical and other research methods.

The results of the work. Characterized and analyzed public budgeting in Ukraine in the context of globalization.

The scope of the results: Ministry of Finance of Ukraine, the Verkhovna Rada of Ukraine.

Conclusions. State budgeting is a continuous and complex process, which consists in establishing the methods and criteria of information selection, which is taken in attention to budgeting, methods of analysis and forecasting on the basis of which identifies the main socio-economic trends. Given these trends, form a view about the economic situation, which is expected in the budget period, and the volume and structure of financial resources of the state (revenues), which she may dispose during this period.

Keywords: public budgeting, national economy, globalization, revenues, expenditures, inter-budget transfers.

Актуальність. Державне бюджетування набуває особливої актуальності в умовах глобалізації, адже воно передбачає здійснення контролю за виконанням затверджених бюджетів і своєчасного використання коштів. Безпосереднє виконання бюджетів, реалізація бюджету як плану не є складовою державного бюджетування, проте результати виконання – важливе джерело інформації, потрібної для забезпечення бюджетування.

Аналіз останніх досліджень. Серед вітчизняних вчених питання бюджетування розглядають у своїх працях М.Д. Білик, Ф.Ф. Бутинець, Б.І. Валуєв, І.В. Зятковський, А.М. Герасимович, С.Ф. Голов, Т.В. Головка, А.Г. Загородній та ін.

Виклад основного матеріалу. В Україні упродовж останніх років спостерігається негативна тенденція розвитку процесу бюджетування, і тому надзвичайно актуальним завданням є вирішення питань, які потребують наукових досліджень, зокрема оптимізація процесу управління бюджетними видатками, визначення їх структури та контроль за ефективним використанням бюджетних коштів [1].

Бюджетування – це специфічна форма бюджетного менеджменту, його важлива складова, пов'язана з розробкою та аналізом бюджетів, окремих кошторисів і державних програм на основі альтернативних варіантів.

Процес бюджетування став поступово поширюватися на різні сфери фінансів. Його становлення й розвиток на макроекономічному рівні у сфері державних фінансів значно вплинули на мікроекономічний рівень – корпоративні фінанси, управління фінансовою діяльністю суб'єктів господарювання. Цей вплив мав позитивні результати для фінансової практики та певні негативні наслідки для теорії фінансової науки [2, с. 139].

В умовах поглиблення економічної глобалізації значний вплив на підвищення ефективності функціонування національної економіки справляє державне бюджетування [3, с. 152].

В Україні сучасні технології бюджетування використовуються слабо, хоча деякі їх елементи було запроваджено ще з 2001-го, у рік прийняття Бюджетного кодексу України. Тому, навіть використання певних елементів бюджетування (зміна формату подання бюджетної інформації, підготовка середньострокових бюджетних прогнозів) більш коректним буде говорити про поки що експериментальний характер бюджетування. На наше переконання, використання елементів бюджетування в Україні було спрямовано здебільшого на поліпшення якості бюджетної інформації на стадії підготовки проекту бюджету й підвищення загальної прозорості бюджетного процесу. Значну роль у цьому процесі також відіграла технічна допомога від міжнародних організацій (Міжнародного валютного фонду, Світового банку та ін.), експертів (у рамках міжнародної технічної допомоги, наприклад від USAID), програм обміну досвідом між різними країнами (зокрема, Францією, Польщею, Кореєю, Німеччиною), які реалізуються в Україні з 90-х років минулого століття. Треба наголосити: без таких перших кроків, власного досвіду, навряд чи вдалося б навіть зрушити з місця неефективну систему бюджетного планування, яка існувала в Україні до нововведень [4].

На ефективність державного бюджетування країни безпосередній вплив справляють такі складові, як якість державних інститутів (ефективність уряду – необґрунтованість державних видатків) та макроекономічна стабільність.

Виконання дохідної частини зведеного бюджету за 2016 р. становило 782,7 млрд. грн., що на 130,7 млрд. грн. перевищує аналогічний показник попереднього року, при цьому, у 2015 р. цей показник становив 652,0 млрд. грн., що на 196,1 млрд. грн. менше порівняно з попереднім 2014 р. (табл. 1).

Таблиця 1. Доходи зведеного, державного та місцевих бюджетів України за 2007-2016 рр., млрд. грн.

Показник	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Зведений бюджет, в т.ч.	219,9	297,9	273,0	314,4	398,3	445,5	442,8	455,9	652,0	782,7
загальний фонд	167,2	238,5	208,6	268,7	334,7	369,7	375,0	388,9	602,7	718,3
спеціальний фонд	52,7	59,4	64,4	45,7	63,6	75,8	67,8	67,0	49,4	64,5
Державний бюджет (без урахування міжбюджетних трансфертів), у т.ч.	161,6	224,0	201,9	233,9	311,8	344,7	337,6	354,8	531,6	612,1
частка у доходах зведеного бюджету, %	73,5	75,2	73,9	74,4	78,3	77,4	76,2	77,8	81,5	78,2
загальний фонд	122,3	178,6	148,9	201,1	263,3	288,5	290,1	308,7	501,1	571,6
спеціальний фонд	42,3	57,4	70,5	32,8	48,5	56,2	47,5	46,1	30,5	40,5
Місцеві бюджети (без урахування міжбюджетних трансфертів), у т.ч.	58,3	73,9	71,1	80,5	86,5	100,8	105,2	101,1	120,5	170,6
частка у доходах зведеного бюджету, %	26,5	24,8	26,0	25,6	21,7	22,6	23,8	22,2	18,5	21,8
загальний фонд	44,9	59,8	59,6	67,6	71,4	81,2	84,9	80,2	101,6	146,6
спеціальний фонд	13,4	13,9	11,4	12,9	15,1	19,6	20,3	20,9	18,9	23,9

*Складено автором на основі даних [www.ukrstat.gov.ua, www.minfin.gov.ua, www.treasury.gov.ua].

Як видно з табл. 1, доходи зведеного бюджету України за 2007-2012 рр. мали позитивну динаміку (окрім кризового 2009 р.), збільшившись у 3,5 рази з 219,9 млрд.грн. у 2007 р. до 782,7 млрд. грн. у 2016 р., але у 2013 р. цей показник скоротився на 2,7 млрд. грн., до рівня 442,8 млрд. грн., у 2014 р. – підвищився на 13,1 млрд. грн. проти попереднього 2013 р. [5]. Слід відмітити, що аналогічну динаміку демонструють й значення показника доходів як державного, так і місцевих бюджетів (по загальному й по спеціальному фондах).

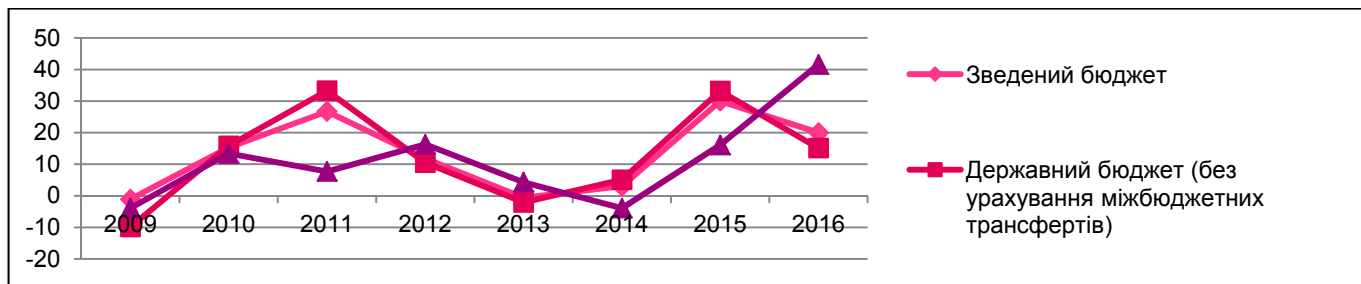
Цей висновок підтверджується результатами розрахунків абсолютного приросту та темпів приросту доходів зведеного, державного та місцевих бюджетів України (табл. 2).

Таблиця 2. Динаміка зміни доходів зведеного, державного та місцевих бюджетів України за 2009-2016 рр.

Показник	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Абсолютний приріст, млрд. грн.</i>								
Зведений бюджет, у т.ч.	-2,5	41,6	84,1	46,9	-2,7	13,3	195,9	130,7
загальний фонд	-29,9	60,1	66,0	35,0	5,2	14,0	213,8	115,6
спеціальний фонд	5,0	-18,6	18,0	12,1	-8,1	-0,7	-17,7	15,1
Державний бюджет (без урахування міжбюджетних трансфертів-), у т.ч.	-22,1	32,0	78,0	32,8	-7,1	17,3	176,6	89,5
загальний фонд	-29,7	52,2	62,2	25,2	3,1	18,6	192,4	70,5
спеціальний фонд	7,5	-20,0	15,7	7,6	-8,5	-1,2	-15,8	10,0
Місцеві бюджети (без урахування міжбюджетних трансфертів), у т.ч.	-2,9	9,5	6,2	14,1	4,3	-4,1	19,4	50,1
загальний фонд	-0,3	8,0	3,8	9,8	3,7	-4,7	21,4	45,0
спеціальний фонд	-2,5	1,5	2,4	4,3	0,7	0,6	-2,0	5,0
<i>Темп приросту, %</i>								
Зведений бюджет, у т.ч.	-1,1	15,3	26,7	11,8	-0,6	3,0	30,0	20,0
загальний фонд	-16,7	28,8	24,6	10,5	1,4	3,7	35,5	19,2
спеціальний фонд	11,0	-28,9	39,3	18,9	-10,7	-1,0	35,8	30,6
Державний бюджет (без урахування міжбюджетних трансфертів), у т.ч.	-9,9	15,8	33,3	10,5	-2,1	5,1	33,2	15,1
загальний фонд	-16,6	35,1	30,9	9,6	1,1	6,4	38,4	14,1
спеціальний фонд	16,5	-37,8	47,7	15,6	-15,1	-2,5	-51,8	32,8
Місцеві бюджети (без урахування міжбюджетних трансфертів), у т.ч.	-3,9	13,4	7,7	16,3	4,3	-3,9	16,1	41,6
загальний фонд	-0,5	13,4	5,6	13,7	4,6	-5,5	21,1	44,3
спеціальний фонд	-17,9	13,2	18,6	28,1	3,6	2,9	10,6	26,5

*Розраховано автором на основі даних [www.ukrstat.gov.ua, www.minfin.gov.ua, www.treasury.gov.ua].

Динаміку темпів приросту доходів зведеного, державного та місцевих бюджетів України у 2009-2016 рр. [5] представлено на рис. 1.

Рисунки 1. Динаміка темпів приросту доходів зведеного, державного та місцевих бюджетів, 2009-2016 рр., %

*Джерело: побудовано автором на основі даних [www.ukrstat.gov.ua, www.minfin.gov.ua, www.treasury.gov.ua].

Динаміку доходів державного бюджету України у 2007-2016 рр. у розрізі податкових і неподаткових надходжень наведено в табл. 3.

Таблиця 3. Динаміка доходів державного бюджету України за 2007-2016 рр., млн. грн.

Показник	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Податкові надходження – всього	116670,79	167883,44	148915,64	166872,21	261604,99	274715,18	262777,05	280178,26	409417,54	503879,43
Військовий збір	-	-	-	-	-	-	-	2534,66	9153,98	11457,21
Податок на прибуток підприємств	33963,97	47456,34	32569,81	39969,21	54739,44	55349,75	54318,42	39941,94	34776,33	54344,13
Акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції)	8990,36	10124,96	17584,55	23019,88	25189,12	27417,86	26362,65	81239,48	38783,76	55116,25
Акцизний податок з ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції)	1495,55	2553,01	3690,0	4643,43	7822,05	9767,77	8946,84	93955,86	24326,83	35006,22
Податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції	10037,58	12302,64	6929,29	9071,89	11774,04	13186,52	13342,5	12608,69	40300,81	20370,98
Ввізне мито	9588,87	11932,82	6328,82	8556,41	10462,78	12985,78	13264,64	12388,61	39881,04	20001,26
Вивізне мито	291,43	197,42	382,71	294,80	311,31	200,77	77,86	220,08	419,77	369,72
Інші податки та збори	363,38	418,71	461,07	599,85	2774,15	3192,55	4411,99	5993,11	666,18	-645,83
Неподаткові надходження	42111,85	52854,2	50676,76	65067,72	49087,80	6828,76	72853,17	6835,52	120006,49	103635,22
Доходи від власності та підприємницької діяльності	12547,04	21410,82	16146,12	29700,57	17260,22	32200,47	33288,23	28469,32	71084,84	51589,94
Інші неподаткові надходження	10859,91	14254,75	12332,97	11649,73	6017,41	5950,12	5369,21	12496,29	7507,70	9944,30
Власні надходження бюджетних установ	16524,23	15201,25	20565,13	22078,57	23256,88	24701,17	29031,94	22083,96	26405,61	34074,35
Доходи від операцій з капіталом	1769,86	2125,32	1060,06	586,95	517,68	1231,44	255,41	888,09	171,40	191,46
Разом доходів (без урахування міжбюджетних трансфертів)	161587,5	224020,91	201931,32	233990,48	311898,23	344711,45	337617,62	354966,24	531550,76	612103,18
Офіційні трансферти	4351,69	7701,98	7769,01	6624,75	2718,64	1342,52	1609,28	2117,99	3144,05	4171,58
Всього доходів	165939,18	231722,88	209700,33	240615,25	314616,87	346053,96	339226,9	357084,24	534694,81	616274,76

*Розраховано автором на основі даних Державної казначейської служби України.

Так, до дохідної частини державного бюджету з урахуванням міжбюджетних трансфертів у 2014 р. надійшло 357,1 млрд. грн., що на 17,7 млрд. грн., або на 5,2%, більше аналогічного показника 2013 р., у 2015 р. – 534,7 млрд. грн., що на 177,7 млрд. грн., або на 33%, більше аналогічного показника 2014 р., у 2016 р. – 616,3 млрд. грн., що на 81,6 млрд. грн., або на 13%, більше аналогічного показника 2015 р. Виконання дохідної частини державного бюджету без урахування міжбюджетних трансфертів у 2016 р. становило 612,1 млрд. грн., що на 80,5 млрд. грн., або на 13%, більше відповідного показника попереднього 2015 року. Зокрема, акцизного податку з вироблених в Україні товарів – 55,1 млрд. грн.; ввізного мита – на 20,0 млрд. грн. Податку на прибуток підприємств надійшло 54,3 млрд. грн. [5].

Висновки. В умовах глобалізації та інтеграційних процесів активне впровадження бюджетування сприятиме зміцненню взаємозв'язку стратегічних цілей розвитку держави й результатів діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування та інших учасників бюджетного процесу.

Список використаних джерел

1. Кульчицький М.І. Проблеми та перспективи бюджетування в Україні – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1211>.
2. Кириченко О.А. Сутність бюджетування. Українські реалії// Фінанси України. – 2007. – № 2. – Бібліогр.: С. 138-141.
3. Чуркіна І.Є. Діалектика трансформації бюджетної системи України в умовах глобалізації: монографія / І.Є. Чуркіна. – Тернопіль: Астон, 2015. – 386 с. Бібліогр.: С. 152
4. Радул Л.І. Сутність та проблематика бюджетування в Україні – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://intkonf.org/radul-li-sutnist-ta-problematika-byudzhetuвання-v-ukrayini>.
5. Державна казначейська служба України – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/publish/category/23237>.

References

1. Kul`chy`cz`ky`j M.I. Problemy` ta perspekty`vy` byudzhetuвання v Ukrayini : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1211>.

2. Ky`ry`chenko O.A. *Sutnist` byudzhetuvannya.Ukrayins`ki realiyi // Finansy` Ukrayiny`*. – 2007. – No 2.
3. Churkina I.Ye. *Dialekty`ka transformaciyi byudzhetnoyi sy`stemy` Ukrayiny` v umovax globalizaciyi: monografiya*. – Ternopil` : Aston, 2015. – 386 s.
4. Radul L.I. *Sutnist` ta problematy`ka byudzhetuvannya v Ukrayini* : <http://intkonf.org/radul-li-sutnist-ta-problematika-byudzhetuvannya-v-ukrayini>.
5. *Derzhavna kaznachejs`ka sluzhba Ukrayiny`* : <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/publish/category/23237>.

ДАНИ ПРО АВТОРА

Бобух Сергій Олександрович, аспірант кафедри фінансів, банківської справи та страхування ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди»
e-mail: bobukh.1978@mail.ru

Данные об авторе

Бобух Сергей Александрович, аспирант кафедры финансов, банковского дела и страхования ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий ГПУ имени Григория Сковороды»
e-mail: bobukh.1978@mail.ru

DATA ABOUT THE AUTHOR

Bobukh Sergey, postgraduate student of the Department of Finance, banking and insurance of SHEE «Pereyaslav-Khmelnytsky GPU name of Grigory Skovoroda»
e-mail: bobukh.1978@mail.ru